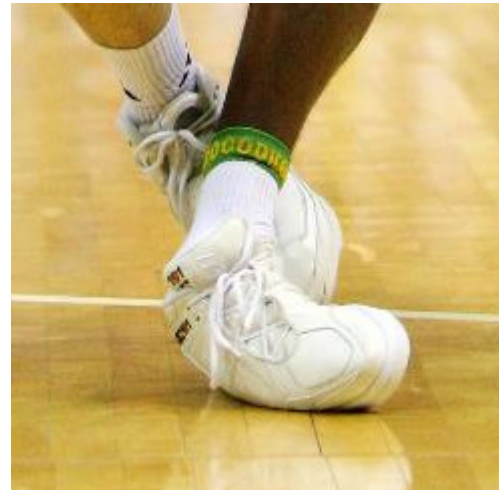

Hüppeliigese sidemete vigastus: diagnoos ja ravitaktika

Madis Rahu
Ortopeedia Arstid
Tartu, 30.11.2012

Ankle Sprains in Sports

Hüppeliiges

Ülemine hüppeliiges

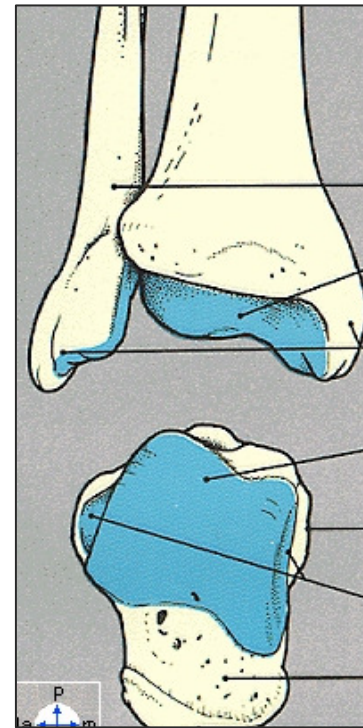
=Sarniirliiges: kahvel, harud on pindluu ja sääreluu ja koos hoiab sündesmoos

=Kontsluu liigestuv osa tagaosas kitsam

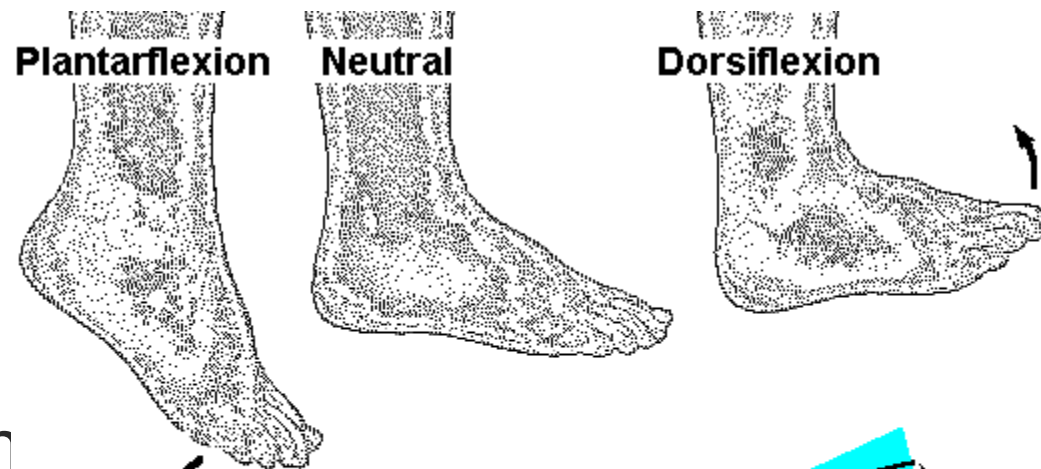
=Tagumine liigesserv allpool eesmist 4 - 6 mm

Alumine hüppeliiges

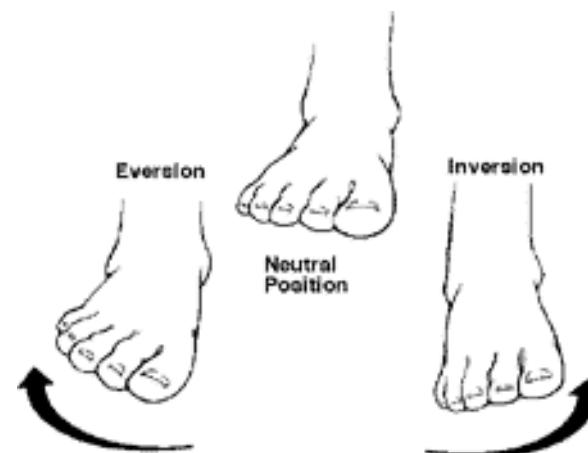
= kera +ratasliiges, mille telg tagant alt lateraalselt – ette üles mediaalsele

[Hüppliigese liikumine....]

= plantaarfleksioon
= dorsaalfleksioon

[Hüpeliigest stabiliseerivad]

- Passiivsed stabilisaatorid e. sidemed
- Aktiivsed stabilisaatorid e. lihased ,
kõõlused

Colano P 2010

[Sidemed]

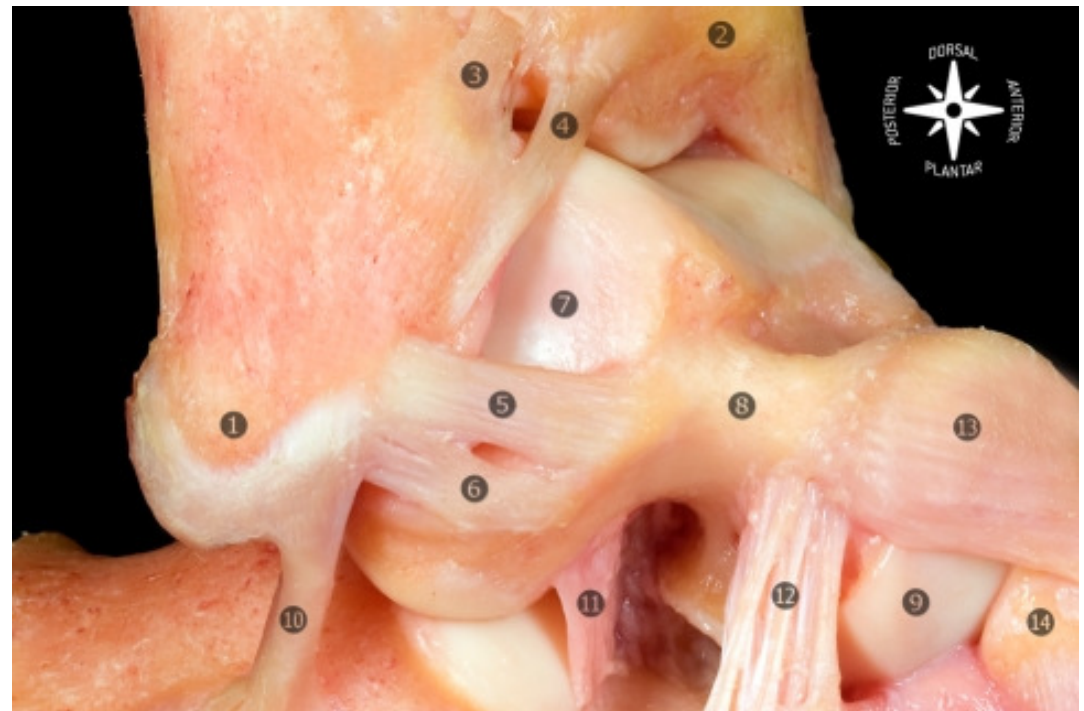

- deltaside
- eesmine talofibularne side
- eesmine tibiofibulaarne side
- calcaneofibulaarne side
- tagumine talofibulaarne side
- tagumine tibiofibulaarne side

Lateralsidemed

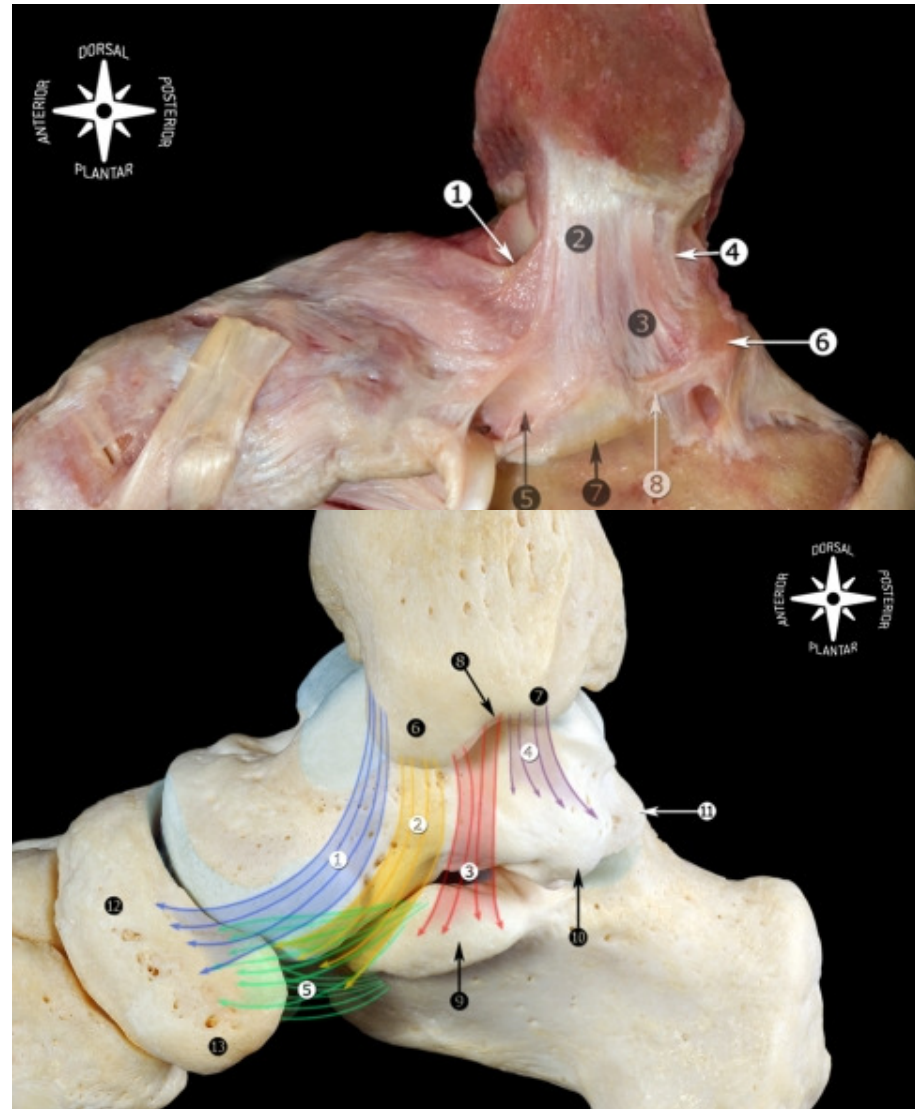
- 1 lateral malleolus
- 2 tibia
- 3 anterior tibiofibular ligament
- 4 distal fascicle of the anterior tibiofibular ligament
- 5 superior band of the anterior talofibular ligament
- 6 inferior band of the anterior talofibular ligament
- 7 lateral articular surface of the talus
- 8 neck of the talus;
- 9 head of the talus;
- 10 calcaneofibular ligament;
- 11 talocalcaneal interosseous ligament
- 12 cervical ligament;
- 13 talonavicular ligament;

Colano P 2010

Mediaalne HL: deltaside

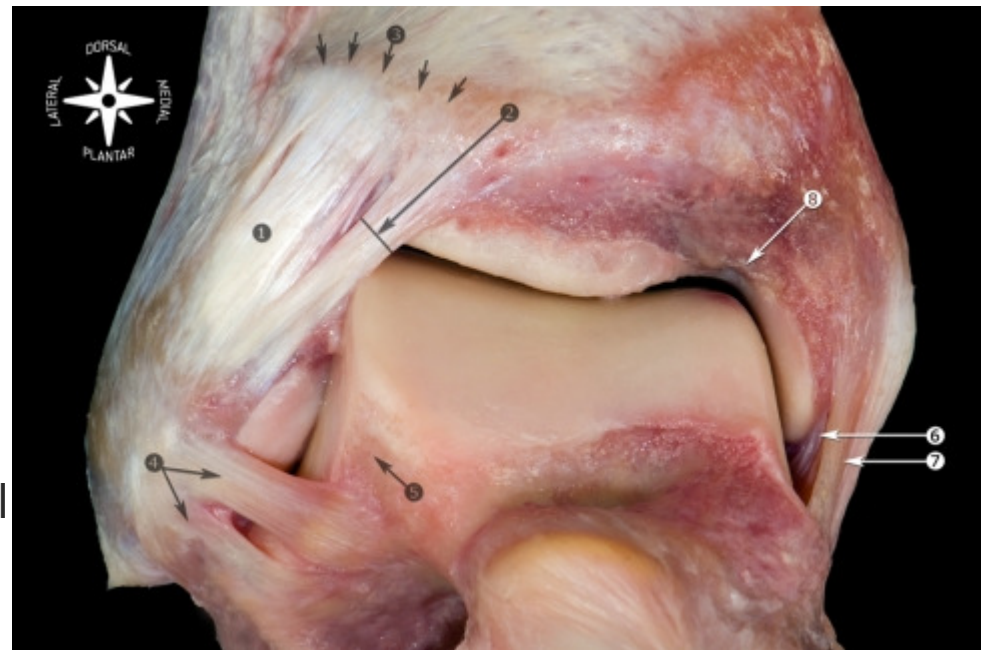
- 1 tibionavicular ligament;
- 2 tibiospring ligament;
- 3 tibiocalcaneal ligament;
- 4 deep posterior tibiotalar ligament;
- 5 spring ligament complex

Eesmine HL

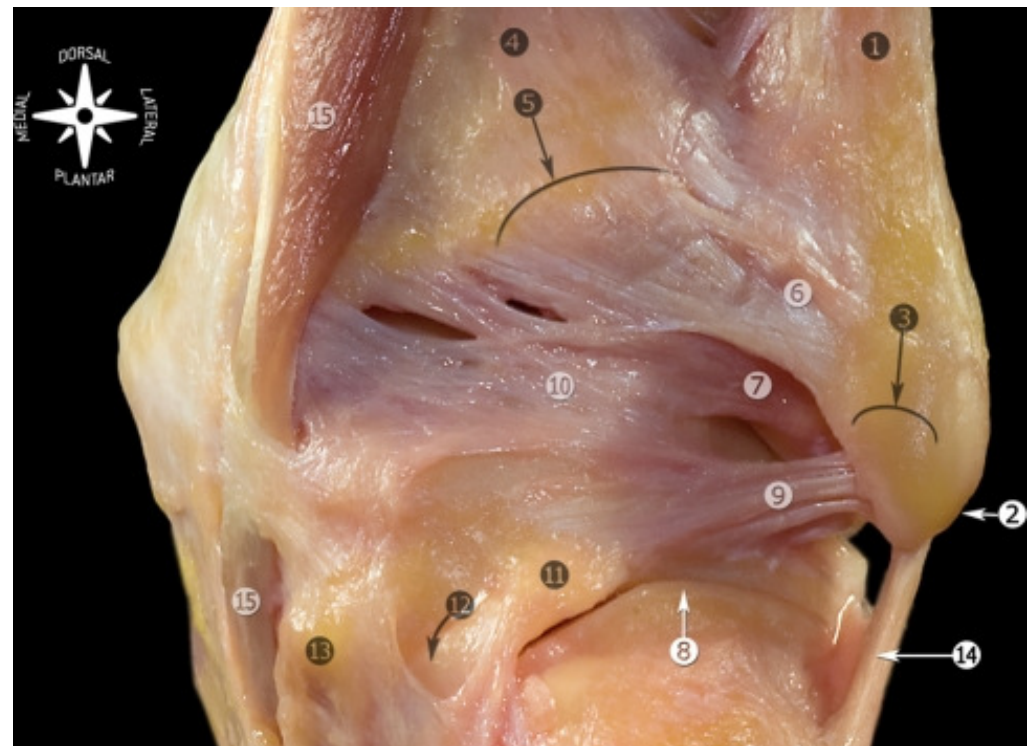
- 1 anterior tibiofibular ligament;
- 2 distal fascicle of the anterior tibiofibular ligament;
- 3 tibia (anterior tubercle indicated with *arrows*);
- 4 anterior talofibular ligament;
- 5 beveled triangular region
- 6 deep layer of the medial collateral ligament
- 7 superficial layer of the medial collateral ligament;
- 8 notch of Harty

■ Colano P 2010

[Tagumine HL]

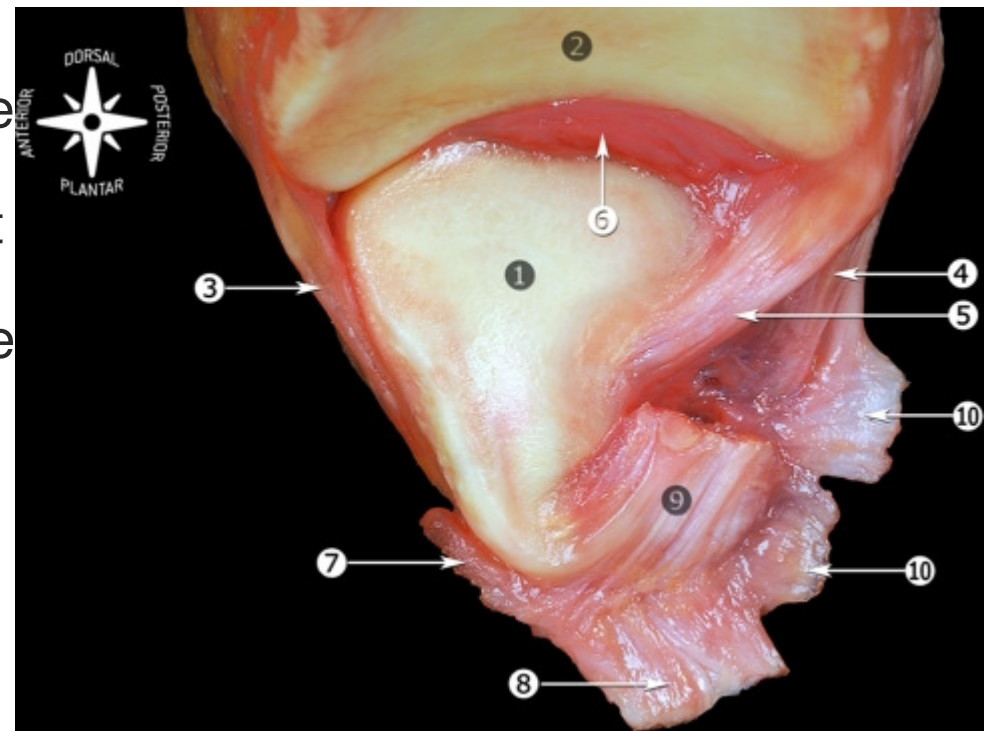
- 1 Lateral malleolus;
- 2 tip of the lateral malleolus;
- 3 peroneal groove;
- 4 tibia;
- 5 posterior tubercle of the tibia;
- 6 **posterior tibiofibular ligament, superficial component;**
- 7 **posterior tibiofibular ligament, deep component or transverse ligament;**
- 8 subtalar joint;
- 9 **posterior talofibular ligament;**
- 10 **posterior intermalleolar ligament;**
- 11 lateral talar process;
- 12 tunnel for flexor hallucis longus tendon (tendon was removed);
- 13 medial talar process;
- 14 calcaneofibular ligament;
- 15 flexor digitorum longus

■ Colano P 2010

Sündesmoos

- 1 articular surface of lateral malleolus;
- 2 distal articular surface of the tibia;
- 3 anterior tibiofibular ligament (distal fascicle);
- 4 superficial component of the posterior tibiofibular ligament;
- 5 deep component of the posterior tibiofibular ligament or transverse ligament;
- 6 fatty synovial fringe;

■ Colano P 2010

Hüppeliigese vigastuse mehhanismid

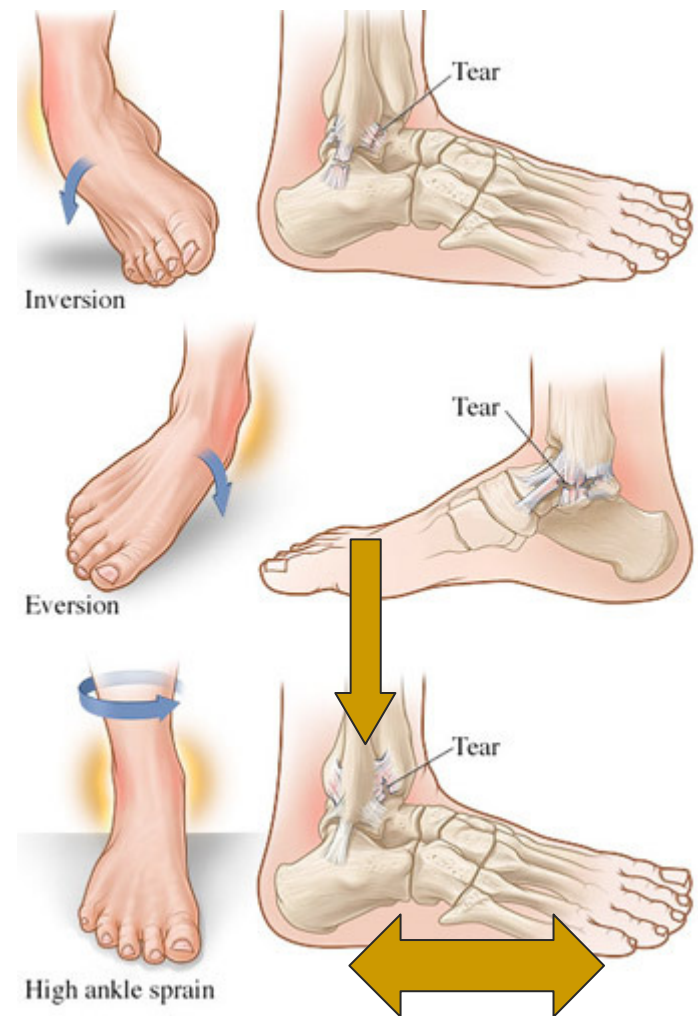
- Inversioon
- Eversioon
- Rotatsioon

NB! lisafaktorid

Plantaar/Dorsaalfleksioon

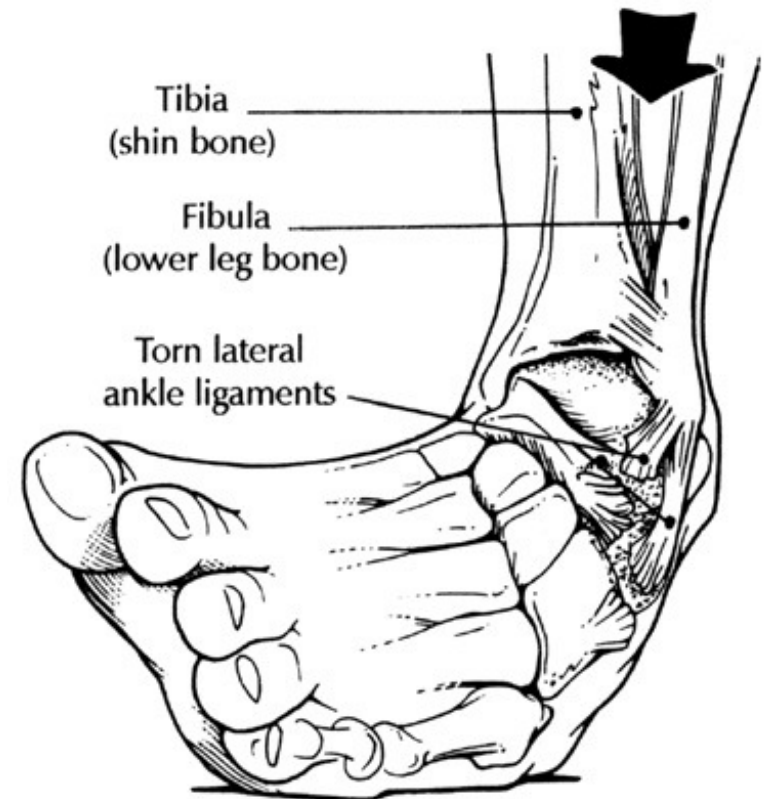
Kontsluu liikumine ette/taha

Jõumoment aksiaalteljel

Inversioonvigastus

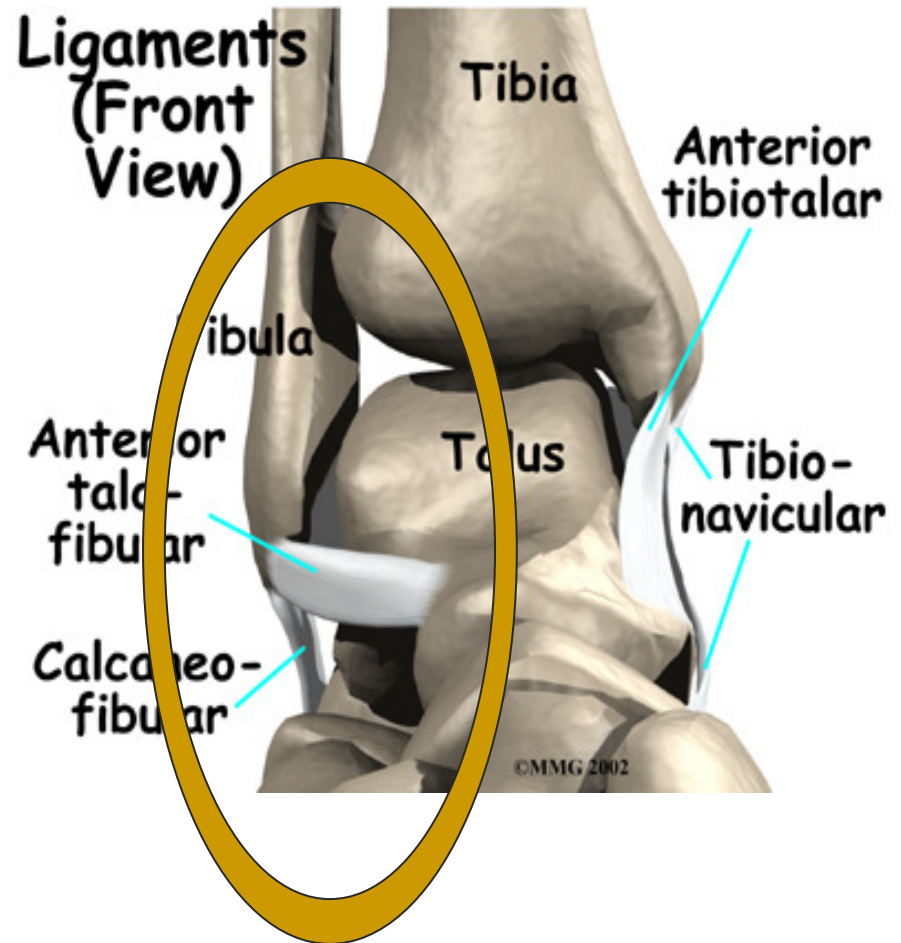
- Valdavalt inversioontrauma so vigastused sidemetel lateraalselt
- 70% lateraalselt TFA

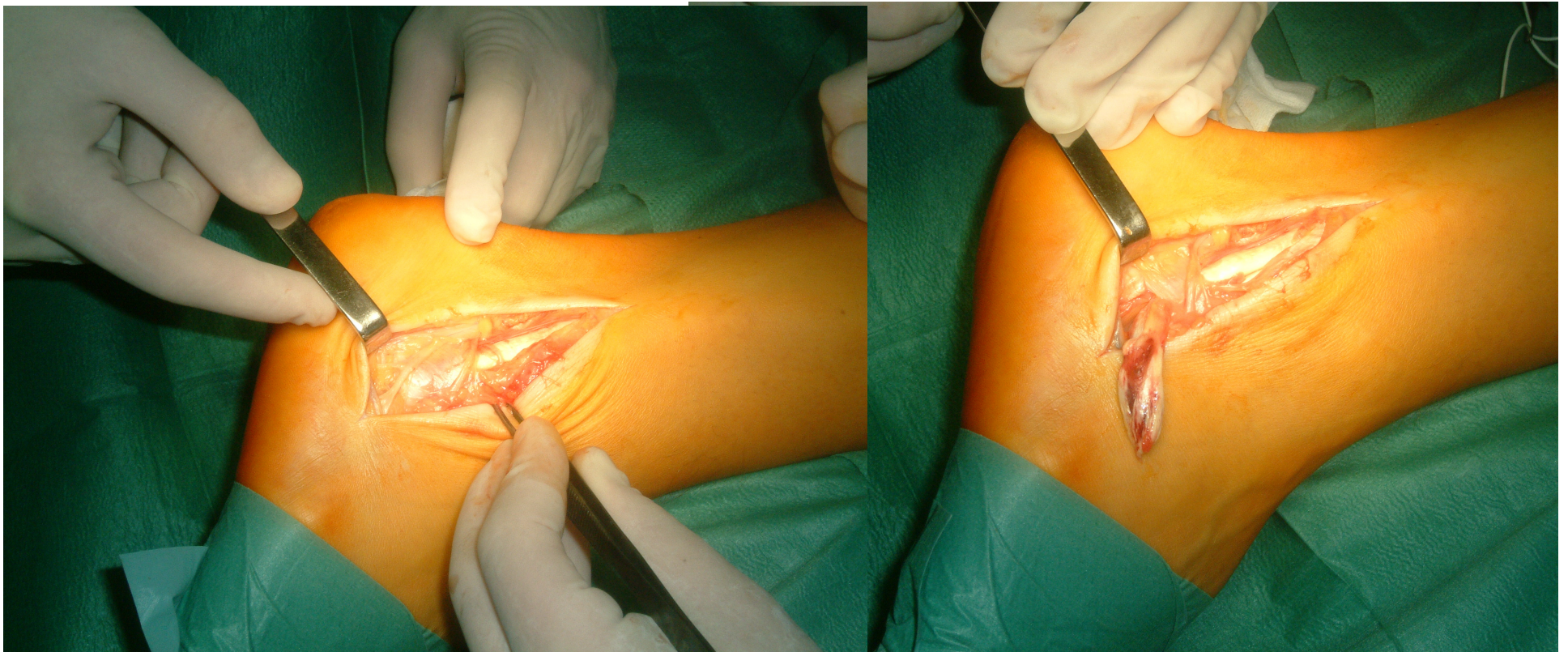
[KAASUVAD VIGASTUSED !!]

Traktsioon lateraalsel

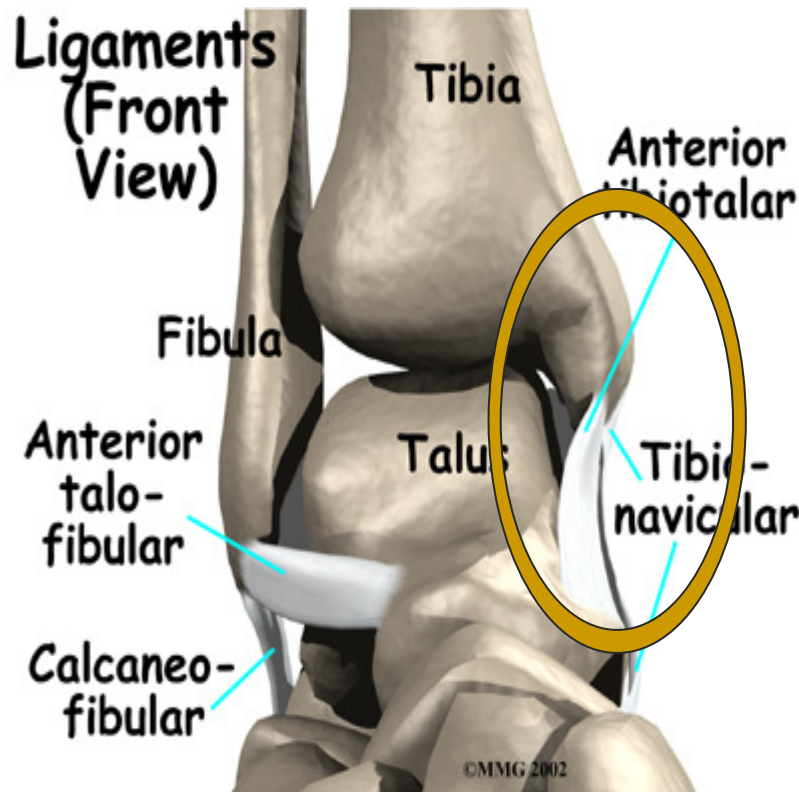
- =lateraalsed sidemed
- =peroneus kõõlused
- =subtalaarne liiges
- =kontsluu OC vigastus
- =proc. anterior tali
- =proc lateralis tali
- =basis MT V
- =avulsioonmurrud

[Peroneus kõõluse rebend]

[KAASUVAD VIGASTUSED !!]

Kompressioon mediaalne

= talus subkondraalne
vigastus

= sustenaculum tali

= os naviculare

= malleolus medialis

= subtalaarne liiges

= luuturse

Kõrge hüppeliigese sidemete vigastus

- Ülemäärane dorsofleksioon
- Rotatsioon

Sündesmoosi ja membrana interossea vigastus

Lisandub deltasideme vigastus

© Martin Dunitz Ltd. 2001

[Eversioonvigastus]

■ Traktsioon mediaalselt

- deltaside
- tibialis posterior,
- flexor hallucis longus,
- flexor digitorum longus
- plantaarfastsia
- avulsioonmurrud

■ Kompressioon lateraalselt

- Luuturse
- Kõhrevigastus ülemises, alumises hüppeliigeses lateraalselt

[Diagnoos?]

- Mehhanism
- Turse: lokalisatsioon, ulatus

- Võime jalale toetuda
- Kas on eelnevalt vigastanud

[Klassifikatsioonid]

Klassifikatsioon

1 aste: venitus

2 aste: osaline rebend

3 aste täielik rebend

■ Anatoomiline süsteem (lateraalne)

1 aste: FTA

2 aste : FTA + CF

3 aste : FTA + CF + TFP

Stabiilsusklassifikatsioon(stabiilne, ebastabiilne)

Kliiniline klassifikatsioon(mild, moderate, severe)

[Venitus või rebend]

■ Venitus

= turse lok

= toetumine +

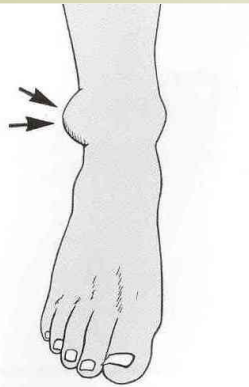
= palpatsioon ?

= röntgen -

= hoide rö üv -

= USG -

= MRT -

■ Rebend

= turse üld

= toetumine -

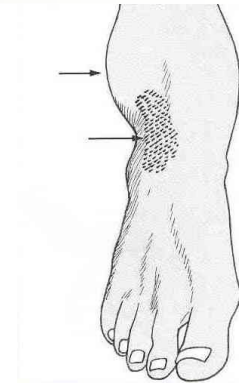
= palpatsioon ?

= röntgen -

= hoide rö üv +

= USG +

= MRT +

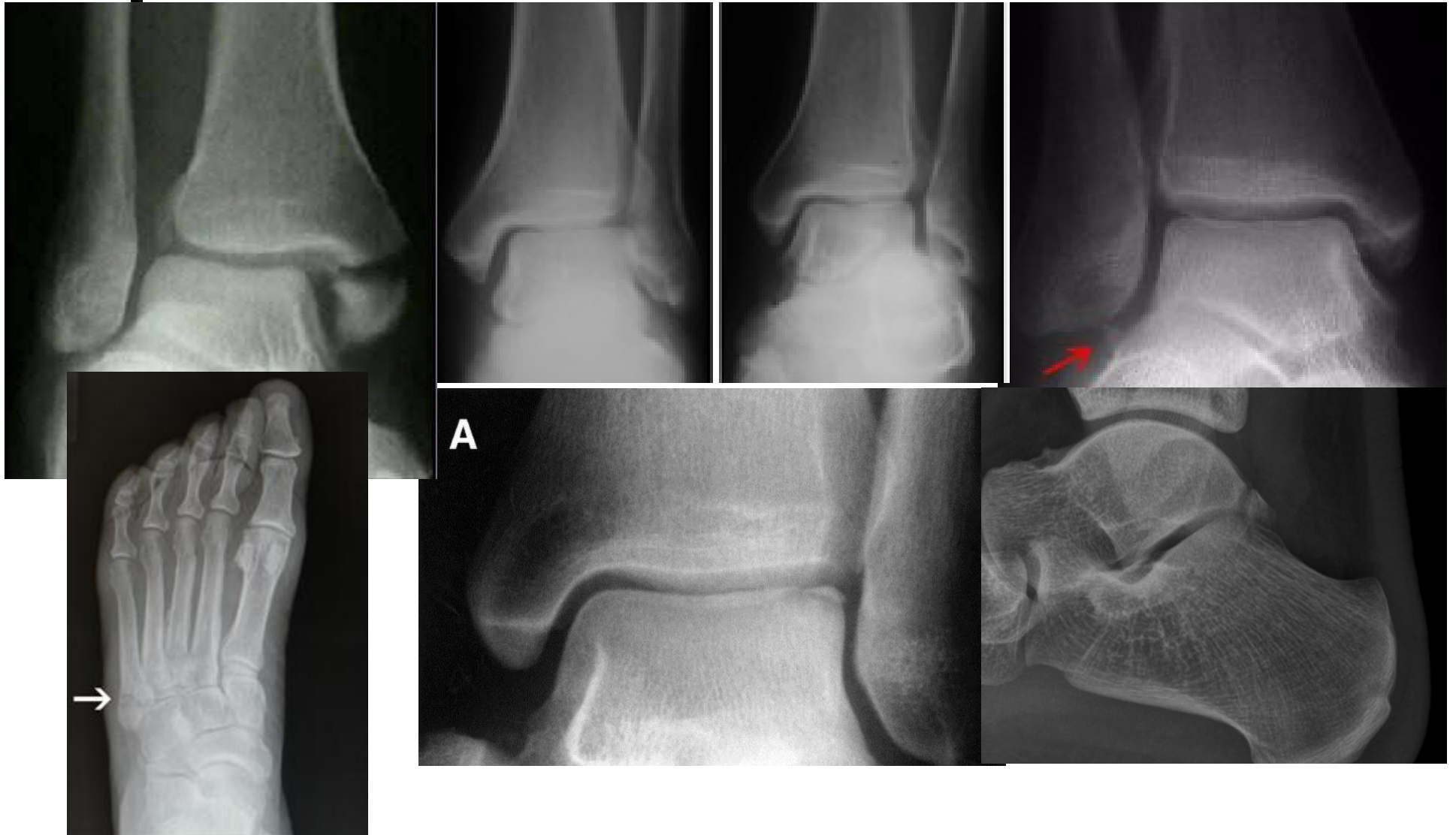
West Point Ankle Sprain Grading

	Grade 1	Grade 2	Grade 3
Vigastus	1 side	2 side	3 side
Turse	Lokaalne	Lokaalne +	Üldine
Koormus taluvus	Täielik v osaline	Raske ilma karkudeta	Võimatu valuta
Ligament	Venitus	Osal rebend	Täis rebend
Kaebused	1 – 2 näd	2 – 6 näd	4 – 26 näd

[Röntgen / CT]

- Murrud: peksed, kontsluu, 5 MT basaalosa
- Sündesmoos
- Osteokondraalsed kontsluu vigastused
- Avulsioonmurrud
- Kui tükk alla 10 – 12 mm : alles jätta või ära võtta
- Kui suurem ja tähtis koht: tagasi fikseerida

Luu patoloogia: röntgen

[MRT]

- Sidemete seisund ++
- Ümbritsevate kõõluste vigastused ++
- Luuturse ++
- Luulised vigastused: avulsioonid +/-

[Paraneemisprognnoos]

- Mehhanism
- Haaratud sidemed
- Lisanduvad vigastused (luuturse!)
  - Liigese traumajärgne jäikus avulsioonmurdudel tunduvalt suurem kui sidemete vigastustel

NB! Kiire esmane taastumine võib olla petlik: uue raskema vigastuse oht

[Uuringu taktika]

- Ei vaja : Turse minimaalne(lokaalne) ja jalale toetumise võime OK (USG!?)
- Röntgen (luuline osa): Üldine turse, jalale toetuda saab/ei saa
- CT: kui röntgenis jääb kahtlus avulsioonmurrule, mõrale, osteokondraalsele vigastusele
- MRT:
  - kahtlus lisanduvatele vigastustele pehmetel kudedel: kõõlused
  - jalale pole toetuma saanud 2 nädala jooksul: luuturse

[Ravitaktika]

■ **STABILISATION**

[Stabilisatsioon]

- Olenevalt vigastusest
  - inversioonvigastus: vältida plantaarfleksiooni
  - eversioonvigastus: vältida dorsaalfleksiooni
  - Kõrge hüppeliigese vigastus: vältida dorsaalfleksiooni ja sündesmoosi “kokkusurumine”

Stabilisatsioon

- Kui kaua: väga individuaalne
Käimine peab olema **normaalse kõnnimustriga**:
seni karguga osalise koormusega

Normaalne kõnnimuster

- Karkudega käimine osalise toetusega
- Vees käimine
- Koormust vähendav kõnni/jooksusüsteem

[Ravi kiirendamine]

- RICES
- NSAID: 1 nädal
- Elektriravi: turse vastu- magnetravi
- Kinesiotape
- Lümfimassaaž
- Plasmasüstid

[Operatsioon erakorraliselt]

- Luumurrud
- Luufragmendid mida vaja fikseerida/eemaldada
- Kaasuvad kõõluse rebendid: peroneus kõõlused
- Hüppeliiges subluksatsioon:
  - Sündesmoos
  - Lateraalsete ja/või mediaalsete sidemete totaalne rebend (pärast nihestust)

[Näide hüppeliigese väänamisest]

- Tõkkejooksul maandumisel väänanud hüppeliigest
- Turset tagasihoidlik
- Jalale toetumine valus 3 päeva
- Valu lateraalselt ja HL tagaosas

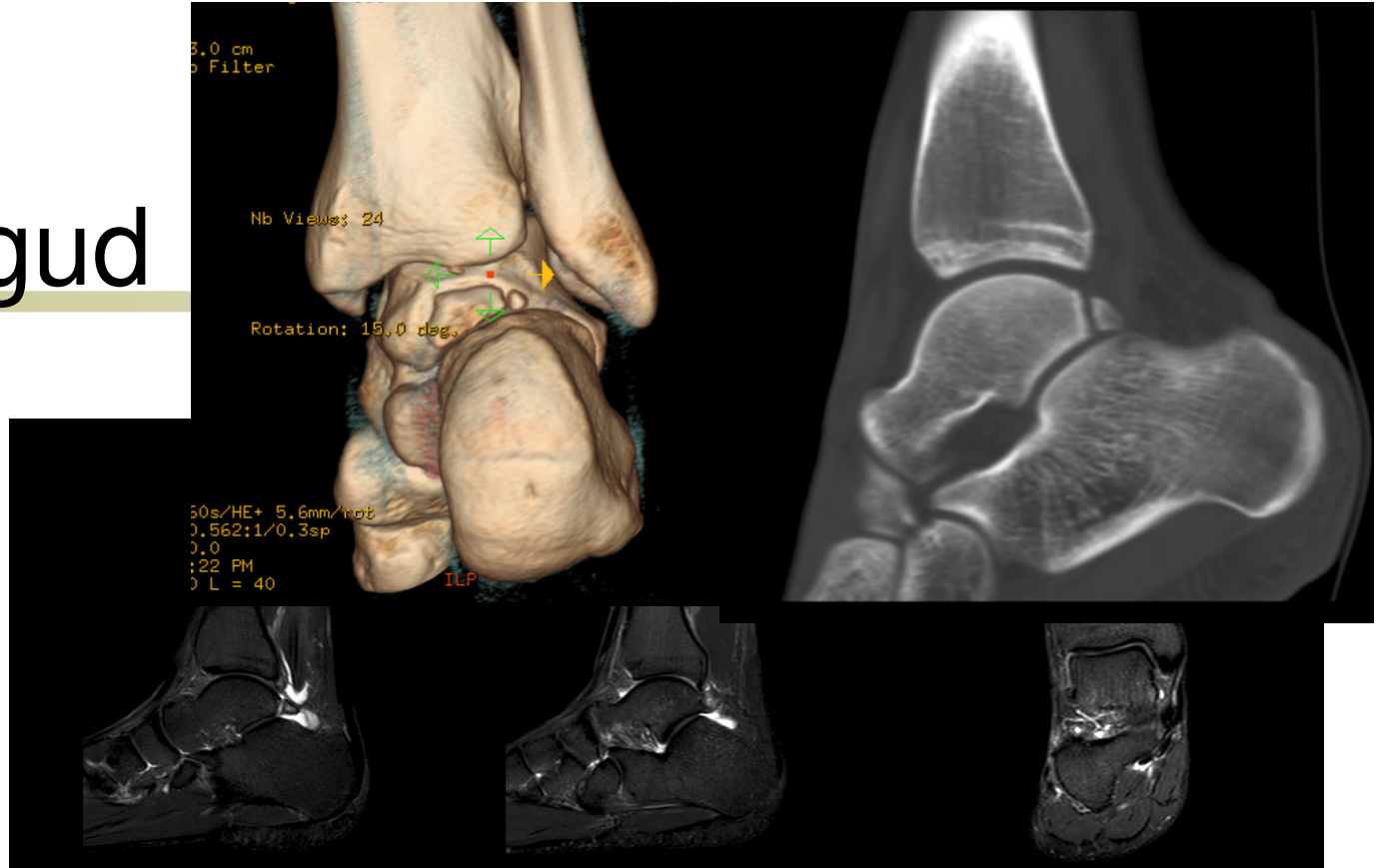
[Vigastuse mehhanism]

Jalanõu

[Uuringud

MRT

Röntgen

CT

TÄNUD KUULAMAST!

